

"IINGATAN KA"

Sinulat ni Marian Corsado

Nakabihis ng bistidang pula si Julia, bakas sa kanyang mukha ang labis na kasabikan. Pitong taong gulang na sya ngayong araw. Lalabas si Julia ng kwarto at dederetso sa maliit na altar ng kanilang bahay. Sa paanan ng altar ay naroon ang isang kwadro na may litrato ng kanyang ama, hahalikan niya ito at saka lalabas ng bahay. Kanina pa naghihintay ang kanyang ina sa may labasan upang mag-abang ng traysikel papuntang simbahan.

Puno ng tao ang simbahan dahil araw ng Linggo. Naiinip na si Julia dahil kay tagal matapos ng misa, sabayan pa nang nakakaantok na boses ng pari. Maaagaw ang atensyon ni Julia nang makita niya ang isang batang babae na waring kasing-edad din niya. Nakasuot ito nang magarang damit at may hawak pa na lobo na korteng aso. Hindi niya maiwasang mainggit sa nakita kaya naman maya't maya ay kinukulit niya ang ina na seryosong nakikinig sa sermon ng pari. Bubulong siya sa ina na gusto na niyang lumabas at gusto rin niya ng lobong katulad ng sa bata. Patatahimikin siya ng ina ngunit patuloy siya sa pangungulit. "Bibilhan kita pagkatapos ng misa", wika ng inang kanina pa nakukulitan. Natuwa si Julia sa tinuran ng ina kaya upang malibang sa paghihintay ay pinilipit niya nang pinilipit ang hawak-hawak na panyong puti.

Nagsimula na ang huling awit ng pagsamba bilang pagtatapos ng misa. Tumayo na si Julia at hinila na palabas ang ina upang hindi sila makulong sa dami ng taong magsisipaglabasan. Itinuro ni Julia sa ina ang lobong nakita niya sa simbahan. Marami pang disenyo ang tinda ng mama sa kabila ng kalye, may hugis puso, aso, hello kitty, at kung anu-ano pa. Patawid na sila ng kalsada nang biglang magkagulo ang mga tao. Nakabitaw siya sa pagkakahawak ng kanyang ina, hindi na niya ito makita. "Inay! Inay!", sigaw niya habang umiiyak.

Pagmulat ng kanyang mata ay tatambad sa kanya ang mga kalat sa ibabaw ng lamesa kung saan siya nakatulog pagkarating niya ng bahay pasado alas onse ng gabi. Nilalangaw na ang mga pinagkainan at ang mga patas ng papel at dyaryo ay nanlalaglag na sa sahig. Isang madilim na panaginip na naman ang gumising sa kanya. Tumingin siya sa orasan, alas otso na ng umaga. Nagmadali siyang gumayak dahil late na siya sa trabaho.

Pagkarating sa trabaho ay mainit na ulo ng manager ang sumalubong sa kanya. Nagtatrabaho siya bilang tindera sa tindahan ng mga over run na damit at sapatos. "Ano ba naman Julia! Palagi ka nalang late sa trabaho, nakita mo namang ang dami na nating customer", bulyaw ng amo. Hindi na sumagot pa si Julia. Dumeretso na siya sa kanyang pwesto.

"Puyat ka na naman ano? Ano bang ginawa mo kagabi?", tanong ng katrabaho niyang si Alice. "Hinanap ko si Inay", sagot ni Julia. May pagtataka sa mukha ni Alice, wala naman kasing nabanggit na ina si Julia nang una niya itong makilala. Mag-uusisa pa sana si Alice ngunit sinita na ng manager nila ang kanilang pagdadaldalan.

Lunch break na sa trabaho at niyaya ni Alice si Julia na lumabas upang kumain at tagpuin ang isang kaibigan. Pumasok sila sa isang fast food chain, ilang metro lang ang layo mula sa pinagtatrabahuhan nila. Pagdating nila roon ay naghihintay na ang kaibigan ni Alice, si Jim. Isa siyang psychiatrist, mayaman, gwapo, at may sariling sasakyan. Naging kaklase siya ni Alice mula elementary hanggang high school.

Naupo na ang dalawa at umorder na sila ng pagkain. Tulala si Julia kaya si Alice na ang pumili ng order para sa kanya. Kaharap nila si Jim sa mesa kaya hindi maiwasang magtama ang paningin ni Julia at Jim. Napansin naman ito ni Alice kaya tinutukso niya ang dalawa. Napapangiti na lamang si Jim. Tuloy-tuloy ang pagdadaldal ni Alice sa mga nangyari sa buhay niya dahil matagal din silang hindi nagkita ng kaibigang si Jim. Samantala, tahimik lamang si Julia habang kumakain at mukhang balisa. Nag-offer si Jim na ihatid na sila sa trabaho pero tumutol si Julia kasi malapit lang naman kaya naglakad na lamang sila ni Alice pabalik.

Halata na may namumuong pagtingin si Jim para kay Julia sa unang pagkikita pa lamang nila. Naging madalas ang pagdalaw nito sa pinagtatrabahuhan ni Julia. Minsan ay lumabas silang dalawa. Masayahing tao rin si Jim at mahilig magbiro kaya kahit gaano kaseryoso ang mukha ni Julia ay napapangiti siya nito. Maraming naikwento si Jim tungkol sa buhay niya, kung paano sya napunta sa larangan ng medisina ay dahil sa kagustuhan ng kanyang ina. Pangarap kasi nito na maging doktor sya katulad ng pumanaw niyang ama.

Nang tanungin ni Jim si Julia tungkol sa buhay niya ay nagbago ang timpla ng kanyang mukha. Hindi siya makatingin ng direktso sa mukha ng kausap. Ilang minutong natahimik ang usapan nila. Maya maya pa'y nagsimula na rin siyang magkwento. Sinabi ni Julia na laking probinsya siya at lumuwas lamang ng Maynila upang hanapin ang kanyang ina na ayon sa kanya ay matagal nang hindi umuwi. Inalok ni Jim na tutulungan niya si Julia na hanapin ang ina, at kung kinakailangan ay magtatalaga sa mga mag-iimbestiga upang mapabilis ang paghahanap. "Hindi! Ako na ang bahala, hindi ko kailangan ng tulong mo", biglang tumaas ang tono ng pagsasalita ni Julia. Nanginginig ang kanang kamay nito na may hawak na kubyertos. Humingi ng tawad si Jim sa kapangahasan niya at unti-unting kinalma si Julia. Gumagabi narin kaya ihinatid na niya si Julia sa apartment nitong inuupahan.

Kinabukasan, dumaan muli si Jim sa pinagtatrabahuhan ni Julia ngunit wala ito roon. Ayon kay Alice, lumiban ito para puntahan ang inang matagal na nitong hinahanap. Dagdag pa ni Alice, nahihiwagaan siya sa buhay ni Julia kasi ang pakilala sa kanya nito noong unang araw na magkakilala sila sa trabahao ay ulila na siya, kaya nagulat din siya noong nakaraang linggo na nalate ito sa pagpasok sa dahilang hinanap nito ang inang nawawala. Nabanggit naman ni Jim na parang may kakaiba nga sa kinikilos ni Juliana kapansin-pansin noong huling date nila.

Oras na para bumalik sa trabaho si Alice kaya nagpasya si Jim na puntahan nalang ang apartment ni Julia upang makibalita. Nakabukas ang pintuan ng apartment. Magulo ang mga gamit, maraming papel na nakakalat. Sa dingding ay may mga nakapaskil na balita mula sa dyaryo, mga nawawalang tao. May maririnig si Jim na paghikbi sa loob kaya papasok siya. Nakasalampak si Julia sa kama, umiiyak, may hawak-hawak na litrato ng kanyang ina. Lalapitan siya ni Jim at yayakapin, hahagulhol si Julia. "Ayaw na ng nanay ko sa akin, iniwan na nya ako", wika ni Julia habang umiiyak. Kakalmahin siya ni Jim hanggang sa tumigil ang kanyang pag-iyak. Maya-maya ay titigil na rin siya sa pag-iyak. "Anong ginagawa mo rito?", tanong ni Julia kay Jim na para bang walang nangyari. "Dinadamayan kita, kasasabi mo lang kanina na iniwan ka ng nanay mo", sagot ni Jim. Aarte si Julia na parang hindi alam ang sinasabi ni Jim, paaalisin niya ito kasi marami pa siyang gagawin. Gulong-gulo si Jim kung ano ba talagang nangyayari kay Julia ngunit ipagtutulakan na siya nito palabas at pagsasarhan ng pinto. Aatakin ng sakit ng ulo si Julia at hahagilap ito ng gamot sa kaniyang cabinet saka iinumina.

Kinabukasan, pumasok na muli si Julia sa trabaho. Maaliwalas ang kanyang mukha hindi tulad ng dati. Tuloy-tuloy na sana ang ganda ng araw niya ngunit mapapaaway siya sa isang customer. Maling sukat ng damit ang naibigay niya sa customer kaya nagalit ito at sinabihan siya ng "bobo". Kumulo ang dugo ni Julia sa galit kaya tinulak niya ang customer. Nagkagulo sa loob ng shop. Dumating ang amo ni Julia at galit na galit ito. Sa harap ng ibang empleyado at customers ay pinagalitan nito si Julia at tulyan nang tinanggal sa trabaho.

Nagmamadaling umuwi ng apartment si Julia, umiiyak. Sa isip niya ay kay rami niyang naririnig na boses na nagsasabing, "Bobo, walang kwenta, sira-ulo, katulad ka ng tatay mo." Nagbalot siya ng gamit at umalis din kaagad.

Nabalitaan ni Jim mula kay Alice ang nangyari kay Julia kaya kaagad niya itong pupuntahan. Pagdating niya sa bahay ay wala na ito, ang nakausap lamang niya ay ang may-ari ng paupahan. Ayos sa landlady, hindi pa bayad si Julia sa inuupahang apartment kaya nagalit siya nang malaman na umalis na pala ito ng walang paalam. Ayon din sa kanya, ulila na sa mga magulang ang pakilala sa kanya ni Julia nang dumating ito. Wala na itong ibang matuluyan kaya naawa naman siya at pinatuloy sa paupahan kahit wala pang initial deposit.

Nagpunta si Julia sa isang terminal ng bus, byaheng probinsiya. Hindi na nagdalawang-isip pa si Julia na sumakay. Agad siyang nakatulog ilang minuto palang na bumabyahe ang bus. Sa kanyang panaginip ay nakita niya ang batang sarili at sa kanyang harapan ay nakahandusay ang walang buhay niyang ina. May naramdaman siyang kamay na humawak sa kanya. Ginigising na pala siya ng konduktor dahil hindi pa siya nagbabayad ng ticket. Nagalit ang konduktor nang malamang wala pala siyang pambayad. Pabababain na sana siya nito pero nakiusap si Julia pati na sa driver. Naawa naman ang driver at pinayagan siyang sumakay. Pero dahil punuan na rin ang bus at may mga pasahero pang sasakay, napilitan si Julia na sa sahig na lamang maupo.

Abala si Jim sa paghahanap kay Julia. Nagpatulong na rin siya sa mga pulis sa paghahanap. May nakapagturo na sumakay siya ng bus papuntang probinsya, agad namang sumunod doon si Jim sakay ng kanyang sasakyan. Pagdating sa destinasyon ay nagtanong tanong muli si Jim. Itinuro siya ng isang tindero ng mais sa isang bahay na sinasabing kamag-anak daw ng kanyang hinahanap. Tumuloy siya doon at nakilala si Aling Sita, tiyahin ni Julia, kapatid ng kanyang ama. Nagkwento si Aling Sita tungkol sa buhay ni Julia.

May kakulangan sa pag-iisip ang tatay ni Julia kaya tutol ang mga magulang na nanay niya na mapangasawa ito. Nabuntis ang nanay niya kaya walang nagawa ang mga magulang nito. Kasisilang palang noon kay Julia nang mapatay ang kanyang tatay sa riot na naganap sa kanilang lugar. Ang kanyang nanay naman ay namatay nang masagasaan sa labas ng simbahan noong pitong taong gulang palang si Julia. Hindi ito matanggap ni Julia kaya tuwing kaarawan niya ay nagpupunta ito sa simbahan, nagbabaka sakaling andoon ang nanay niya. Tumigil lang si Julia sa gawaing ito nang kunin siya ng kanyang lolo at lola sa side ng nanay niya para doon tumira kasama sila. Habang lumalaki si Julia ay napansin ng mga ito na nagbabago ang kanyang pag-uugali. Nangamba sila na matulad ito sa ama kaya ipinasya nilang sa madre pag-aralin ng high school. Doon ay hindi parin naiwasan ni Julia na i-bully sya kaya tumakas siya. Mula noon ay hindi na nila nakita pa si Julia. May mga balita silang natanggap na na sa Maynila ito at palipat-lipat ng tirahan pero wala nang nangahas na kahit sinong kamag-anak niya na puntahan siya.

Itinuro ni Aling Sita kay Jim ang simbahan kung saan namatay ang kanyang ina at sa lingan kung saan ito inilibing sa tabi ng puntod ng asawa. Nagtungo si Jim sa may simbahan. May nakita siyang babae na nagdadasal sa loob ng simbahan ngunit nang lapitan niya ito ay napagkamalan lang pala niyang si Julia.

Samantala, pagkababa ni Julia sa terminal, dumiretso siya sa sementeryo kung saan nakalibing ang nanay at tatay niya. Naupo siya sa tabi ng puntod ng mga magulang, umiiyak. Kinakausap niya ang puntod ng ina. Tinatanong niya kung bakit kailangan nitong sumama sa kanyang tatay, bakit hindi na ito bumalik, bakit hindi nito tinupad ang pangako niya na ibibili siya ng lobo. Halatang wala na sa katinuan si Julia. Iyak, tawa siya habang nagsasalita.

Naisip ni Julia na magpakamatay nalang din. Dinukot niya mula sa kaniyang bag ang isang kutsilyo. Akma niyang sasaksakin ang sarili nang biglang dumating si Jim. Tinangkang agawin ni Jim ang kutsilyo pero nanlaban si Julia kaya nasugatan siya sa kamay at saka binitawan ang patalim. Umiiyak si Julia at niyakap siya ni Jim.

Matapos magamot ang sugat sa kamay ni Julia ay ipinasya ni Jim na iuwi na muna ito sa kanila. Dahil isa naman siyang psychiatrist, alam niya kung paano ang gagawin. Hindi na niya dinala pa si Julia sa isang mental institution. Kinupkop nalang niya ito para siya mismo ang gumamot at mag-alaga. Pumayag naman ang nanay ni Jim sa kanyang pasya. Dumaan sa mga therapy si Julia upang mapabuti ang kondisyon.

Makalipas ang isang taon...

New Year's eve na at abala ang lahat sa loob ng bahay nila Jim. Nagluto ang kanyang ina ng mga masasarap na pagkain. Naroon din ang kaibigan nilang si Alice. Punong-puno ng dekorasyon ang kanilang bahay at maingay ang paligid dahil sa mga putukan. Sa balkonahe ay naroon si Julia at nakatanaw sa mga batang nagpapaputok. Lalapitan siya ni Jim at iaabot ang isang maliit na box. Bubuksan ito ni Julia. Ang laman ng kahon ay isang silver bracelet na may nakakabit na mga letrang J-U-L-I-A. Ngumiti si Julia at nagpasalamat kay Jim. Ipagtatapat ni Jim kay Julia na mahal na niya ito at tanggap niya sa kabila ng kaniyang naging kondisyon. Papatak ang mga luha sa mata ni Julia. "Huwag mo akong iiwan tulad nang ginawa ni nanay at tatay", wika ni Julia. "Pangako, andito lang ako, iingatn kita", sagot ni Jim. Magyayakap ang dalawa kasabay nang malalakas na putukan bilang pagsalubong sa bagong taon.